

Politicorvm Libri Decem

Contzen, Adam

Colonia, [1621]

Cap. XXXI. Ad victoriam equitem plus facere qua[m] pedite[m].

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95437](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95437)

rem, & nomen parabant. Quam rem ipsæ legiones indicant, quæ ab solutis stipendijs agros accipiebant, ne post labores exhaustos in ope senectute consumerentur. Hoc igitur modo melius Republicæ consultum est. Quam ob causam etiam voluntariorum delectus supra magis probauit.

Velites igitur, accensi, rorarij, non erant ex censu hoc modo legendi. Quia fortissimi, & promptissimi futuri in prælio, si negligebantur.

*Hastati in
irritum ha-
stas iacie-
bant.*

§. 2. Hastati ita dicti, quod antiquitus hastis pugnabant, postea pilis & gladijs: grauis ea militia, nec magno usu, cum enim duo pila in vanum emissa, vel clypeis excepta essent, statim ad gladios ventum est. Hastati iuuenes erant, Lilius l. 8. vocat florem iuuenum pubescentiū. at principes viri erant, robustiorem ætatem vocat Lilius; unde colligas, diuites etiam tiro-nes inter velites non fuisse.

*Triarii ra-
ropugna-
bant.*

§. 3. Triarii dicti quod in tertio ordine, seu acie subsiderent, seu ut Varro loquitur, *extremis subsidio deponerentur*, ætate graues erant, & fortitudine. Sedebant pressò altero genu, Pilani olim dicti, numero erant sexcenti, apud eos aquila, & Imperator, selecti & extraordinarij, atque etiam euocati. Video nostris ducibus aliud placuisse, nam in prima acie atque oportunitis locis fortissimum quemque collocant, apud Romanos fortissimi raro pugnabant; nam interdum velites, sæpe hastati, ordinarie principes profligebant hostem, summum periculum denunciabatur, cum res ad Triarios rediisset. Tutelæ igitur suæ magis hoc in ordine, quam bono publico diuites cōsulebant, & pauperum ac iuniorum pericula esse volebant. Hoc tamen commodior erat, ut rarissime tota acies fugaretur, in iunioribus enim cæsis aut fugientibus, persistebant Triarii, robore & animis, qui si principio eladem accepissent, solo metu celeri diffugissent; Facilius est enim habere militem, qui fortiter pugnet, quam, qui clade visâ non fugiat.

Legio.

Tota vero hæc multitudo apte composita legio Romanis dicebatur, in qua velites, hastati, principes 1200. Triarii 600. Numerus vniuersorum 4200. si maior esset legio, manebat status Triariorum numerus, cæteri proportionem æquali augebantur, ut dictum est. Romuli legio triam millium fuit, velites non habuit seiunctos.

§. 4. Altera diuisio est horum militum in manipulos, & cohortes. Polybius in hunc modum. *Post hæc vna cum ordinum ductoribus diuidunt ætates singulas sine genera, quamque in decem partes, exceptis Velitibus. Ipsos Velites, vti multitudo est, æqualiter distribuit in omnes partes. Atque vnamquamque harum partium appellant ordinem, & manipulum, & signum. Manipuli sunt triginta, quilibet genera sunt in manipulos diuisa.*

*Inde patres centum denos secrevit in orbes,
Romulus hastatos instituitque decem.
Et totidem princeps, totidem Pilani habebat
Corpora, legitimo quique mercede equo.*

Manipulus.

Per hos æqualiter distributi erant Velites in singulis ordinibus quadringenti, in singulis manipulis quadraginta. Manipulus est hominum 120. centuria vero 60. Hoc in hastatis & principibus; nam Triarii numero dimidiato sunt. atque hoc sine additis Velitibus, quos si adiugas in manipulis erunt 160. & in centuria 80.

Cohors.

Cohors constituitur ex tribus manipulis, vno hastatorum, altero principum, tertio Triariorum addito manipulo Velitum, suntque homines 420. quasi parua legio, omnia enim genera legionis habebat. Cohortes à rustica cohorte dictæ sunt; eæ interdum separatae, & in prædijs, vbi integram legionem resistere necesse non erat. *στράτας* Græci appellant, & interdum *ἰκὰς*, quasi dicas alas. Manipuli tamen initio sine distinctione, ac proinde etiam cohortes

fuere. Nam centum homines, quibus pertica manipulum facere præferebant, manipulus dicebatur. Ouid. 3. Fast.

*Pertica suspensus portabat longa manipulos,
Vnde manipulari nomina miles habet.*

Decem igitur in legione cohortes. Romulus trium millium legionem fecit, deinde adscitis Sabinis duplicauit Scipio, Marius, alijque maiores fecerunt.

Equitum trecenti erant diuisi in decem turmas, quarum vnaquæque triginta continebat.

*Equites tre-
centi.
Socii.*

§. 5. Sociorum eundem numerum, si pedites consideremus, habuerunt, equitum duplo maiorem. Illi vtrique ad dextram, & sinistram partem fuere. Ex sexcentis Equitibus sociorum tertiam partem extraordinarios vocabant, *ἰσχυροὺς*. De his Polybius; *Præfecti primum ex omnibus sociis aptissimos eligunt ad proprium usum Consulium, tam equites, quam pedites, quos vocant extraordinarios. Id valet interpretatum, Electi. Multitudo autem omnis sociorum est, peditem quidem par Romanis legionibus, ut plurimum; equitum dupla. Ex his accipiunt Equitum quidem in extraordinarios partem admodum tertiam: peditem quintam. Reliquos diuidunt in duas partes, appellantque alterum Dextrum, alterum Sinistram cornu. Extraordinariorum pars, qui dicti ablecti, semper cum Imperatore versabantur. Prudenter factum primo, ut socios vtrunque diuiderent, securitatis causa. Deinde tam ex pedite, quam equite seligerent extraordinarios, hoc est, promptissimum quemque, & aliquid ausurum, ex his ipsis ablectos, qui specie honoris, quasi obfides circa consulem erant.*

*Extraordi-
narij.*

Ablecti.

Postea multo maior sociorum erat numerus, & tandem ex Italia, tandemque toto imperio scriptas videmus legiones. Cornua sociorum, & alas appellant, etiam cum de pedite loquuntur.

CAPVT XXXI.

*Ad victoriam equitem plus facere quam
peditem.*

§. 1. **G**eneratim res illa consideranda est; nam quibusdam in bellis vix usus est equitis, in alijs eques omnia conficit; cum vrbes in montanis obsidentur, aut ad flumina, & maria, cum operibus agitur, non est equitis magnus usus. De bello igitur agimus, & prælio, quo affirmo eum, qui equitatu abundat, facile superiorem euadere.

*Equitis in-
terdum sum-
mus, inter-
dum nullum
usus.*

Causæ multæ sunt. Prima qui equitatu præpollet, & suam & hostium ditionem in manu habet. Commeatus libere conuehit, omnes hostium excursiones, pabulationesque inhihet, eumque quasi in laxâ custodia tenet. Otomanidæ omnem spem regni in Timariorum repositam habent, qui eorum est equitatus, maximeque hosti nocere potest, cum magno numero, cui nemo resistere valet, in terram inimicam irruat, & vno impetu iusti belli cladem efficiat. Eodem Tartari, & olim Hunni plurimum valuerunt. Neque ad rem facit, quod in equitem graues sumptus impendiant; nam minorum potius peditem numerus legendus est, & impensas celeritate belli compensant. Minui etiam sumptus potest, si ex hostico viuere consuecant, quod est facile illis, qui superiores sunt.

*Eques ex
hostico fa-
cile ali-
quod rest.*

In oppugnationibus urbium, alijsque statarijs prælijs, etiam descendere ab equis, & pedites pugnare solebant; quod nunc hac licentia militari haud facile lux assequetur. At in prælio cum procella equestris immittebatur, cito fugam hostis capiebat. In ipsis prælijs cum equites cedere coguntur, pedites quasi destituti solam fugam spectant.

CAPVT